

Kangasala Suoraman osayleiskaava-alueen muinaisjäännösinventointi 2011

Hannu Poutiainen
Tapani Rostedt
Timo Jussila

Kustantaja: Kangasalan kunta

Sisältö:

Perustiedot	2
Yleiskartta	3
Inventointi	3
Vanhat tiet	4
Rajamerkit	6
Muinaisjäännös	9
KANGASALA KYÖTIKKÄLÄN KYLÄTONTTI	9
Vanhat Kartat	12

Kansikuva: Variksenmarjantietä – vanhaa kylätietä.

Perustiedot

Alue: Kangasalan Suoraman osayleiskaava-alue, Kangasalan keskustan luoteispuolella.

Tarkoitus: Tarkistaa kattavasti onko alueella muinaisjäännöksiä.

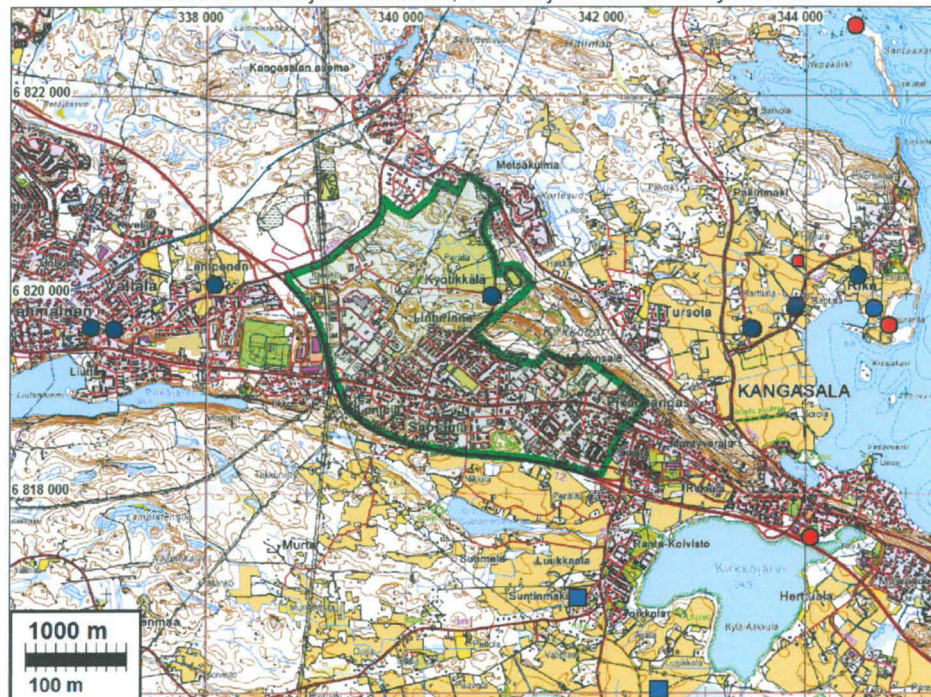
Työaika: Maastotyöaika: heinäkuun alku v.2011

Kustantaja: Kangasalan kunta

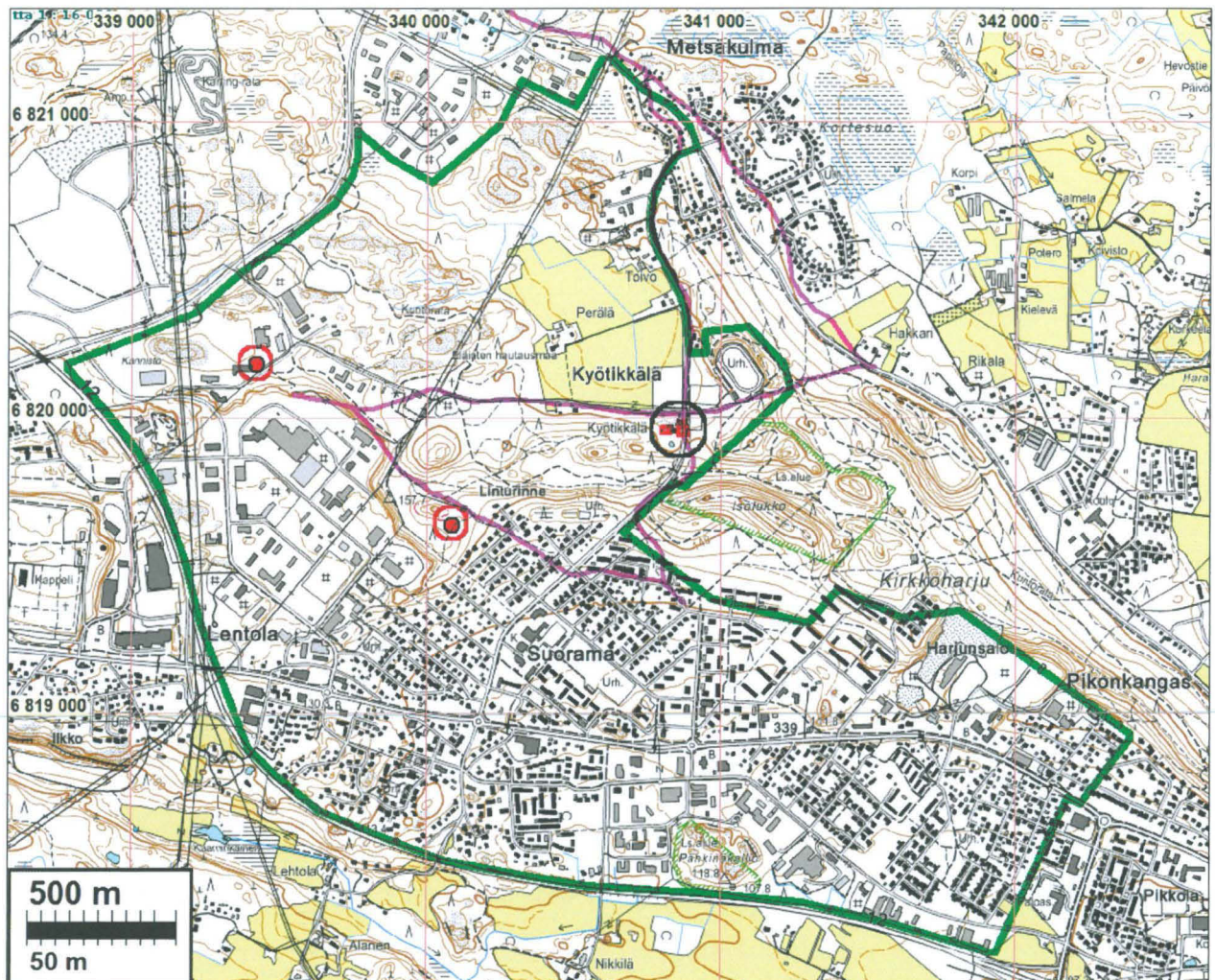
Tekijät: Mikroliitti Oy, Hannu Poutiainen ja Tapani Rostedt maastotyö, valmistelu ja raportti T. Jussila.

Tulokset: Tutkimusalueella ei tunnettu ennestään muinaisjäännöksiä. Alueella sijaitsee Kyötikkälän keskiaikainen kylätontti, josta osa katsottiin muinaisjäännöskelpoiseksi. Alueella käytöstä poistettuja vanhoja kylätielinjoja, sekä kylän rajamerkkejä joita ei katsottu muinaisjäännöksiksi.

Tutkimusalue rajattu vihreällä, muinaisjäännökset eri symbolein

Yleiskartta

Tutkimusalue merkitty vihreällä. Isojakokartalta 1838 projisoidut kylätiet sinipunaisella. Havaitut rajamerkit punaisella, kylätontti punaisella mustan ympyrän sisällä

Inventointi

Tutkittava alue käsitti Suoraman osayleiskaava-alueen. Alueella sijaitsee Kyötikkälän vanha kylä ja kylätontti (alueen pohjoisosa). Suoraman kylätontti jää tutkimusalueen eteläpuolelle. Itäpuolella (ja itäosa alueesta) on Pikkolan vanha kylä ja länsipuolella Vehmaisten ja Lempoisten vanhat kylät. Nämä kaksi viimeksimainittua eivät ulotu tutkimusalueelle. Alue on suureksi osaksi tiheästi rakennettua. Maastoinventointi keskittyi pääosin alueen pohjoisosaan, vanhan Kyötikkälän alueelle, missä on vielä jäljellä rakentamatonta maastoa.

Kaava-alueet tarkastettiin muinaisjäännösten varalta huolellisesti kahden arkeologin voimin. Alueen topografiasta ja korkeussuhteista sekä maankäytöhistoriasta johtuen inventoinnin pääpaino oli historiallisen ajan muinaisjäännösten etsimisessä. Ennen kenttätöitä alueen historiallisen ajan kartat ja kirjalliset lähteet käytiin läpi, minkä jälkeen tarvittavat kohteet tarkastettiin maastossa. Myös muita, erityisesti rakentamattomia alueita tarkastettiin silmänvaraisesti ja tarvittaessa koekuopin sekä maanäytekairauksin.

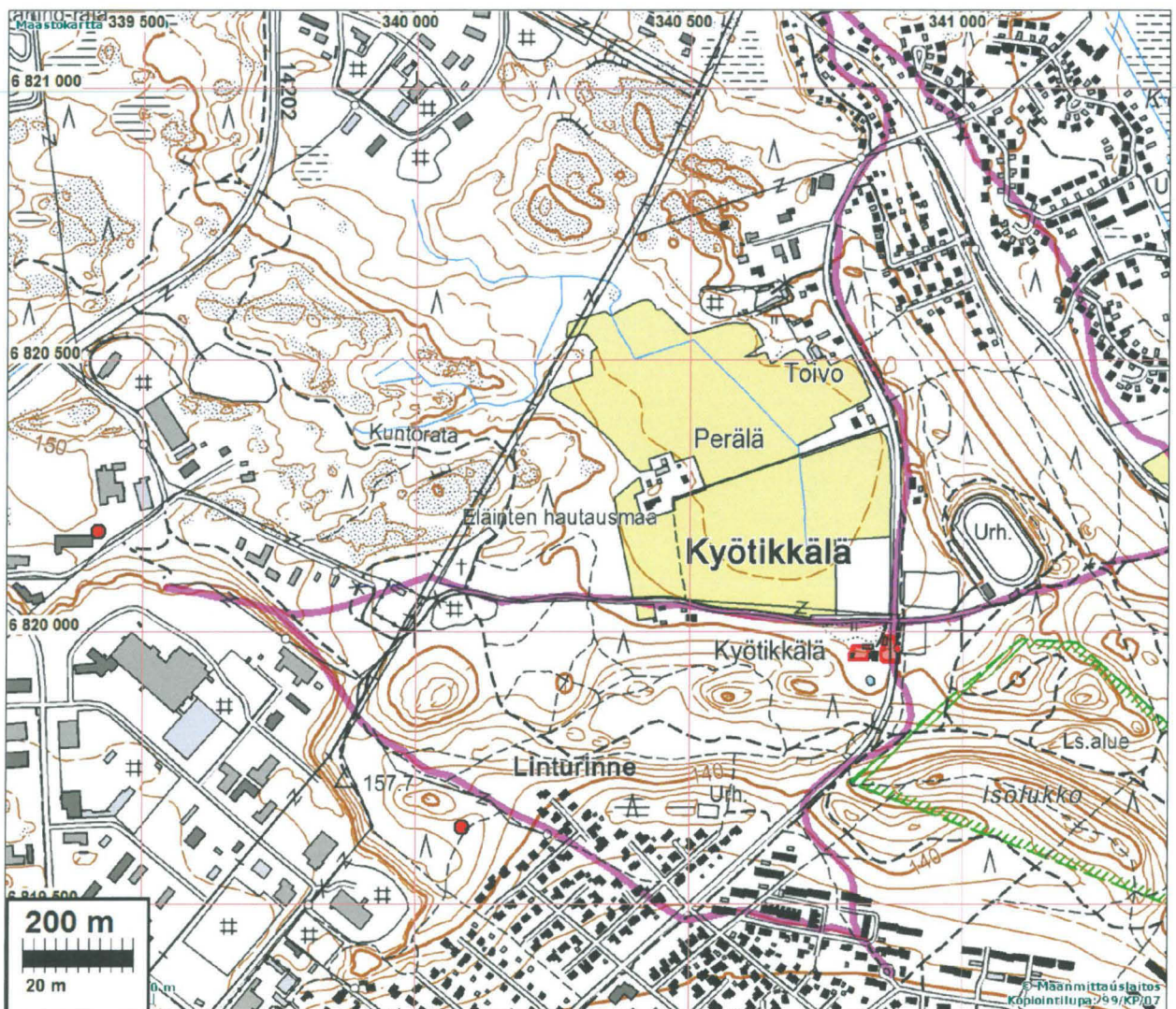
Kaavoitettavasta alueesta suuret osat on nykyään pääosin rakennettu asuin- ja teollisuuskäyttöön ja sellaiset kohdat ovat siten käytännössä hyvin vaivalloisesti inventoitavissa tai tarkastettavissa jos lainkaan - ja luonnollisesti myös valtaosin jos ei kokonaan tuhoutuneita. Vanhaa

paikallistiestöä on kaava-alueella säilynyt jonkin verran. Lisäksi löydettiin pari vanhaa kylän rajamerkkiä. Muita merkkejä mahdollisista muinaisjäänöksistä ei alueella tavattu.

Vanhat tiet

Vanhin "päätie" Kangasalan kirkolta Messukylään on kulkenut v. 1738 Suoraman kartan perusteella Suoraman kylän kautta Suoramanjärven pohjoisrantaa myötäillen länteen (tutkimusalueen eteläpuolella) osin nykyistä Suoramanjärven tien linjausta. 1790 tiekartastossa tuo tie on jäänyt kylätieksi ja päätie kulkee pohjoisempaan, samoilla kohdilla kuin v. 1842 pitäjänkartalla. Tuo tie on vaikeasti luotettavasti hahmotettavissa, koska tien kulkuala on tiheästi rakennettua. Nykyiset Finnentie (kirkolta länteen, Kangasalantien eteläpuolella) ja Aakkulantie näyttäisivät pääpiirteittäin – ainakin osin - noudattavan 1842 tielinjaa. Tien tarkka paikantaminen on ehkä mahdotonta ja tuskin tarpeellistakaan – kyseessä on kuitenkin suhteellisen nuori tielinja (ei 1738 kartalla).

Kyötikkälän alueella on säilynyt vanhat kylätiet pieneltä osin edelleen käytössä mutta valtaosin käytöstä poistuneina, nyt kevyenliikenteenväylinä ja polkuina

Kartalla v. 1838 kartalta projisoidut kylätiet.

Nämä kylätiet eivät käsityksemme mukaan lähtökohtaisesti ole muinaisjäänöksiä, mutta niitä voisi harkita jollain tavalla säilytettävän jos kohtuudella mahdollista.

Tielinjojen kuvauksia:

Paikallistie Kyötikkälästä itään ja länteen on johtanut Tursolaan ja Lempoisiin. Tie noudattaa nyt Kruununvoudintietä länteen. Kylätontista itään Kruununvoudintien jatkeena u Lätsä-Pekan polkua. Urheilukentän kohdalta itään tiepohja on osa nykyistä hiekkapolkuina rakennettua kuntoilureitistöä, ollen leveydeltään 3-7 m. Yleisimmin tiepohjan leveys on 3 m ja se on suhteellisen hyvässä kunnossa Asemantiehen saakka. Lännessä Kruununvoudintein päättyessä vanha tielinja sähköaseman alla ja sen länsipuolella polkuna.

Vanhaa tielinjaa urheilukentän itäpuolella (N 6820137 E 341343)

Vanhaa tiepohjaa sähköaseman länsipuolella (N 6820033 E 339815)

Paikallistie Kyötikkälästä etelään ja pohjoiseen, on johtanut Kangasalan kirkolle ja pohjoiseen Halimanjärvelle, päättyen sinne.

Nyt Kyötikkäläntienä josta kylätontin eteläpuolella erkanee oikaistu mutka itään, nyt tämä mutka on jäänyt käyttöön hiekkapohjaisena kävelytienä jonka leveys on 3 m. Edelleen etelään ja mäen päälle vaha tie kaartuu kaakkoon Kyötikkäläntiestä ja nyt sorapolkuna Variksenmarjantielle, jossa yhtyy lounaaseen menevään tiehen, Kangasalalta Lempoisiin.

Kangasala-Lempainen kylätie noudattaa idässä Variksenmarjantietä ja siitä länteen Kyötikkäläntien luoteispuolella jatkuu talojen välissä luoteeseen osin maakaasulinjan ja sähkölinjan tuhoamana vanhana tiepohjana. Maakaasulinja on osin kaivettu tielinjan reunalle, osin sen keskelle. Tielinja kuitenkin edelleen hyvin maastossa havaittavissa polkuna luoteessa voimajohtolinjalle saakka.

vanhaa tielinjaa kaasuputken vieressä tai kohdalla (N 6819629 E340267)

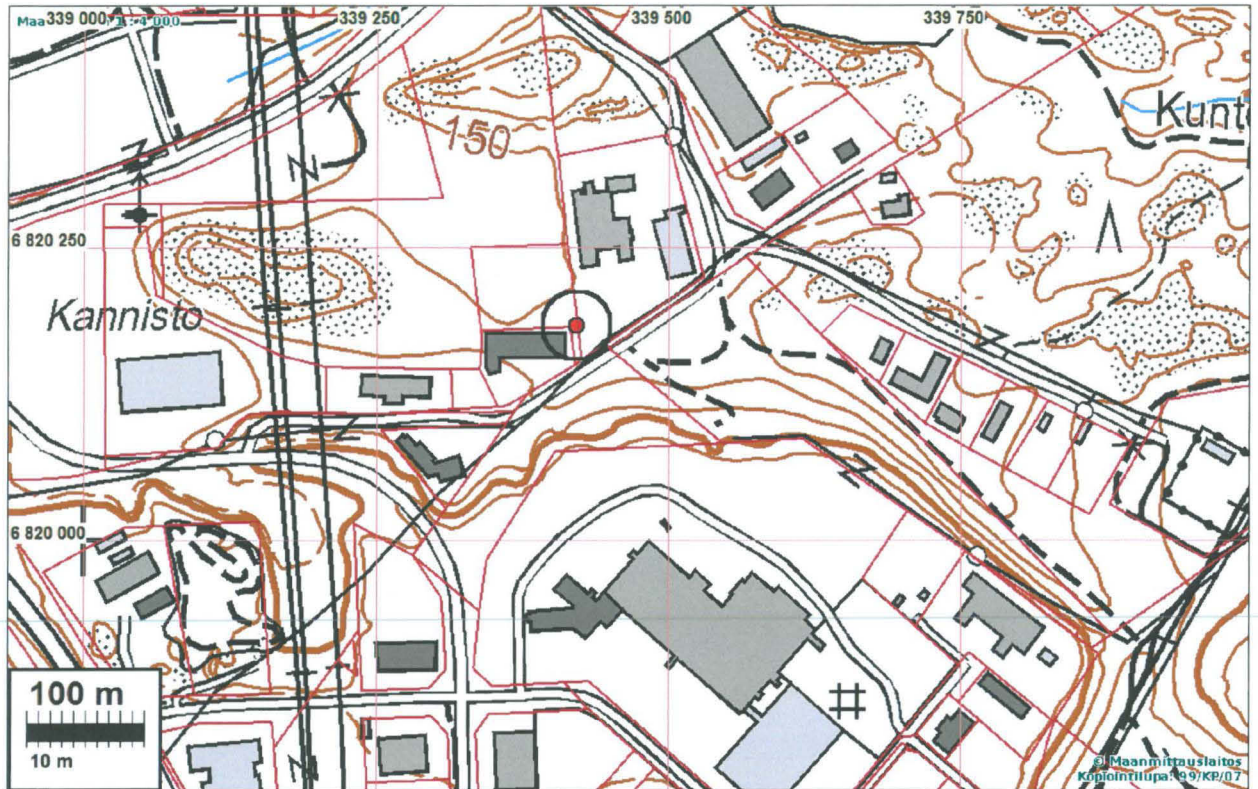
Vanhaa tielinjaa Variksenmarjan tien päästä kaakkoon.

Rajamerkit

Alueella havaittiin kaksi vanhaa rajamerkkiä. Molemmat ovat v. 1838 kartalla kylien rajalla. Rajamerkkien rakenteesta päätellen ne ovat vanhoja – isojaon aikaisia. Rajamerkit edelleen rajalla, joskin pohjoisempi, Kanniston rajamerkki ilmiselvästi pois käytöstä. Kylärajoina eivät käsitäkseni kuitenkaan muinaisjäännöksiä.

Kanniston rajamerkki

N 6820182 E 339423

Iso pystykivi ja kaksi viisarikiveä N-S suunnassa. Pohjoisempi viisari kaatunut, samoin pystykivi mennyt vinoon. Rajakiven perustana olevaa kivikasaa on osin tasattu/tärvätty länsipuoleltaan. Kivikasan koko on 2x2m, korkeus 0.6m. Pystykiven korkeus 1.3m, siinä numero 142 hakattuna.

Rajakivi osin kaadettuna ja hajotettuna.

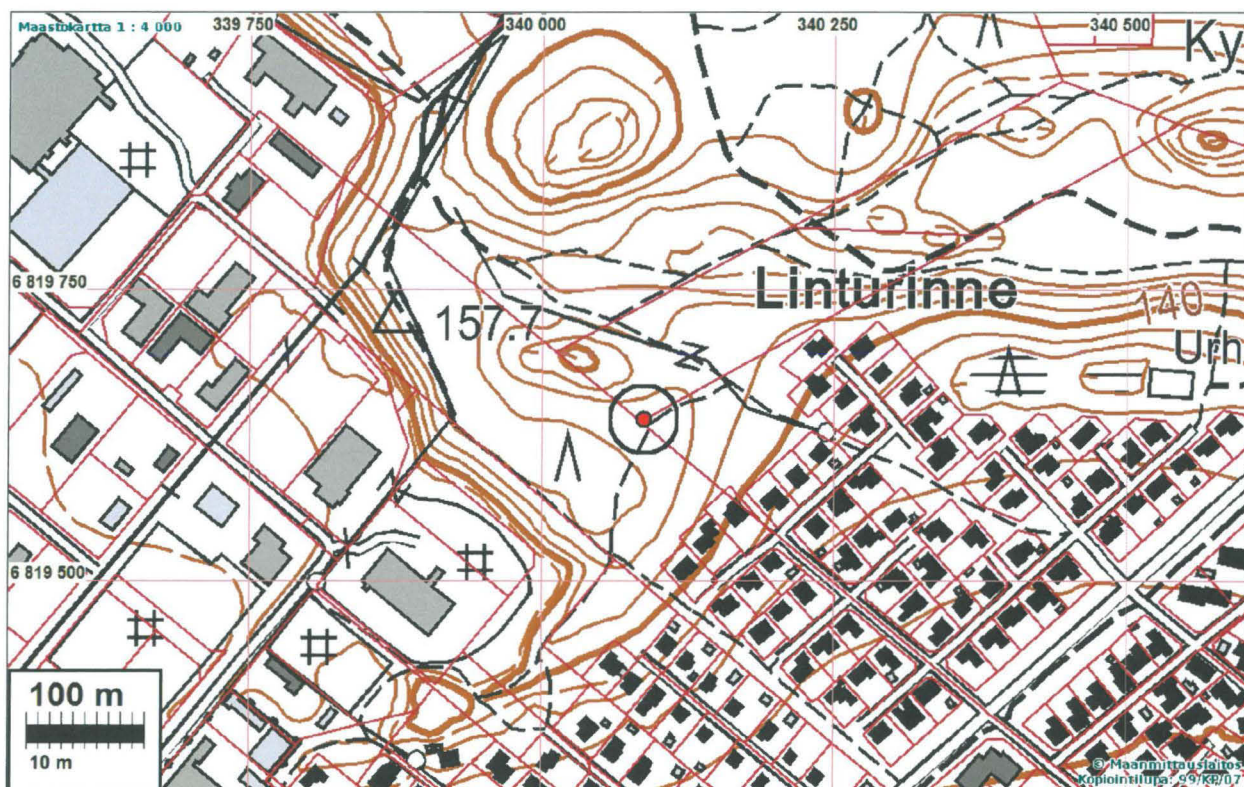

Rajamerkin länsireuna on hajotettu

Linturinteen rajakivi

N 6819637 E 340086

Mahdollinen vanha rajamerkki (isojakokartan 1738 kylä- ja tilaraja), yhä käytössä. yksi iso kaa-
tunut pystykivi sekä neljä pienempää viisarikiveä

Rajakivi.

Muinaisjännös

KANGASALA KYÖTIKKÄLÄN KYLÄTONTTI

Mjtunnus:

Rauh.lk: 2

Ajoitus: historiallinen

Laji: asuinpaikka: kylätontti

Koordin: N: 6819 961 E: 340 855

X: 6819 182 Y: 2500 795

P: 6822 823 I: 3340 961

Tutkijat: Poutiainen & Rostedt 2011 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Kangasalan kirkosta 3,6 km luoteeseen.

Huomiot: Asutuksen yleisluettelossa v. 1540 kylässä viisi taloa, edelleen v. 1600 mutta 1635 enää kaksi taloa. Isojakokartalla v. 1838 kaksi taloa. Paikannus isojakokartan mukaan. Onko kylätontti ollut 1500 luvulla samassa paikassa ei ole varmaa, mutta todennäköistä. Lähistöllä ei havaittu merkkejä vanhasta asutuksesta silmänvaraisesti havainnoituna.

1800-luvun tontin itäosa on arkeologisessa mielessä tuhoutunut, länsiosa puutarhaa, jossa mm. vadelmapensaita. Koska kylä on ollut isompi 1500-1600 luvuilla ja ehkä aiemminkin olisi varauduttava siihen, että aivan 1838 tontin lähiympäristössä, länsiosassa ja länsipuolella voisi ehkä olla maaperässä paikoin jäljellä kiinteää muinaisjäännöstä. Alustavasti muinaisjäännös. Muinaisjäännösrajaus on täysin arvio.

Alla: kylätontin länsiosaa, etelä-lounaaseen.

Kylätonttirajaus punaisella, muinaisjäännösrajaus (alustava) sinisellä

Länsiosaa luoteesta.

Vanhat Kartat

Ote pitäjänkartasta 1842

Ote Kyötikkälän kartasta 1838 (H33-11-3). Päälle projisoitu ETRS-TM35FIN koordinaatisto. Edellä kuvatut rajamerkit ympyröity (pohjoisempi Kanniston rajamerkki, eteläisempi Linturinteen rajakivi).

22.11.2011

Timo Jussila